

ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΟΑΡΙΣΤΕΡΑ

Εδώ και δύο δεκαετίες περίπου η οικολογική προβληματική εισέβαλε δυναμικά στο πολιτικό προσκήνιο. Στην Ευρώπη τα πράσινα κόμματα ακολούθησαν μια σχετικά αυτόνομη πορεία, όμως η τελευταία δεκαετία είδε την συγκατοίκηση και συνεργασία τους με την ευρωπαϊκή σοσιαλδημοκρατία στα πλαίσια κεντροαριστερών συνασπισμών εξουσίας. Στην χώρα μας, παρά την θεαματική εισβολή των οικολογικών ιδεών στο πολιτικό προσκήνιο, δεν κατέστη δυνατή η συγκρότηση ενός αξιόπιστου «πράσινου» πολιτικού υποκειμένου. Εντούτοις η μεμονωμένη συνεργασία στελεχών του οικολογικού χώρου με την ελληνική κεντροαριστερά – εκφραζόμενη κυρίως από το ΠΑΣΟΚ – σηματοδότησε έναν απαραίτητο εκσυγχρονισμό και όχι μόνο.

Ένα όφελος που προήλθε από αυτές τις αμοιβαίες προσεγγίσεις ήταν η αποσαφήνιση της πολιτικής γεωγραφίας του οικολογικού χώρου. Η ριζοσπαστικότητα του οικολογικού προτάγματος κατατάσσει το πράσινο κίνημα στα αριστερά του πολιτικού σκηνοθέτη. Το πράσινο κίνημα, από τις πρώτες του μέρες είχε εντάξει στην ημερήσια διάταξή του την σύνδεση μεταξύ εκπτώχευσης και περιβαλλοντικής υποβάθμισης, την κριτική της ανάπτυξης, την συνεργασία με τον Τρίτο Κόσμο, την κοινωνική και οικονομική αειφορία, την δικαιοσύνη και την δημοκρατία. Ταυτόχρονα, αναδύθηκε η ανάγκη μιας οικολογικής μεταρρύθμισης που θα αναπροσανατολίσει την οικονομία, θα καταστήσει την ανάπτυξη βιώσιμη και θα αποδώσει νέα κοινωνικά δικαιώματα στις μειονεκτούσες ομάδες του πληθυσμού. Η αναγκαιότητα της σύγκλισης με τα πολιτικά μορφώματα που υπηρετούν την κεντροαριστερή, προοδευτική διακυβέρνηση προέκυψε με φυσικό τρόπο στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες – και στην δική μας.

Όσοι υπογράφουμε αυτό το κείμενο υποστηρίξαμε κριτικά τις κυβερνήσεις Σημίτη στην προσπάθειά τους για οικονομική εξυγίανση, απρόσκοπτη ένταξη στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι, αναβάθμιση της διεθνούς θέσεως της χώρας και άμβλυνση των εντάσεων στην ευρύτερη περιοχή μας. Πολεμήσαμε την μισαλλοδοξία και τον ρατσισμό και συμπαραταχθήκαμε στις εκσυγχρονιστικές προσπάθειες. Ενισχύσαμε όλες τις προσπάθειες για την ανάδειξη της περιβαλλοντικής συνιστώσας ως βασικό στοιχείο και εργαλείο στην άσκηση εξωτερικής πολιτικής. Θα συνεχίσουμε να το πράττουμε τώρα που ένας νέος άνεμος πνέει στα πολιτικά μας πράγματα. Όμως η οικολογική προβληματική δεν έχει γίνει κοινό κτήμα της κοινωνίας και των κομμάτων. Το περιβάλλον οφείλει να καταστεί εθνική προτεραιότητα. Νέες συμμαχίες οφείλουν να κτισθούν στην βάση μιας ισότιμης πρόσβασης στην πληροφόρηση, ανάδειξης των νέων κοινωνικών δικαιωμάτων, σταθερά προσανατολισμένης κοινωνικής πολιτικής, αποκέντρωσης των διοικητικών διαδικασιών, άμβλυνσης των περιφερειακών ανισοτήτων.

Η χώρα χρειάζεται έναν σαφή επανακαθορισμό των κοινωνικών δικαιωμάτων και μια οριοθέτηση των ατομικών υποχρεώσεων, δηλαδή ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο. Με τις μικρές μας δυνάμεις θα υπηρετήσουμε τις απαραίτητες συμμαχίες με κατευθυντήρια αρχή αυτήν της αειφορίας, συστηματικά εργαζόμενοι ώστε τα λεγόμενα «προβλήματα της καθημερινότητας» ν' αποκτήσουν την θέση που τους αρμόζει. Η προστασία της φύσης, η ανάδειξη του ελληνικού τοπίου, η υγεία του πληθυσμού, το συγκοινωνιακό ζήτημα, η ενεργειακή αυτονομία, η παραγωγική εργασία και η καταπολέμηση της ρύπανσης, η κοινωνικά δίκαιη οργάνωση του χώρου και ιδίως των πόλεων, σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να αποτελέσουν ζητήματα χαμηλής πολιτικής γιατί μας αφορούν όλους κυρίως όμως το μέλλον των γενεών που τώρα αρχίζουν να μπαίνουν στο στίβο της εργασίας και της πολιτικής.

Με γνώμονα λοιπόν την κατευθυντήρια αρχή της ΑΕΙΦΟΡΙΑΣ που εμπεριέχει την οικονομική, την κοινωνική και την περιβαλλοντική διάσταση, προτείνουμε μια αναθεωρημένη στρατηγική στα ζητήματα της κοινωνικής ευημερίας και βιώσιμης ανάπτυξης. Κατ'ανάγκη η αναφορά αυτή είναι επιλεκτική και συνοπτική.

ΑΝΑΠΤΥΞΗ: Απαιτείται επανακαθορισμός των στόχων και των προτεραιοτήτων με γνώμονα τη σύγκλιση, την απασχόληση και την αειφορία. Η οικονομία πρέπει να αποκτήσει δυναμική και να προσανατολιστεί σε επιλογές που να εξασφαλίζουν ταυτόχρονα και τους τρεις παραπάνω στόχους. Η ανάπτυξη θα πρέπει να απεξαρτηθεί από την υψηλή κατανάλωση ενέργειας και αποβλήτων (decoupling) και να συνδεθεί με μια γενναία οικολογική-φορολογική μεταρρύθμιση (βλ. Γερμανία). Λαμβανομένης υπόψιν και της θέσης της χώρας στο διεθνή καταμερισμό, είναι φανερό ότι η Ελλάδα

θα πρέπει να δώσει έμφαση σε τομείς που της δίνουν ταυτόχρονα προοπτική και συγκριτικό πλεονέκτημα:

- ο Δυναμική παρουσία στο χώρο των ήπιων και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ), της εξοικονόμησης ενέργειας, της συμπαραγωγής, της ενεργειακής τεχνολογίας (μικροσυστήματα ισχύος, κυψέλες καυσίμου κτλ.). Σύνδεση της γεωργικής παραγωγής με την παραγωγή ενέργειας (βιοκαύσιμα). Απλούστευση των διαδικασιών για τις νέες επενδύσεις. Επιδότηση των εφαρμογών στον οικιακό τομέα, επιδότηση της ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ και κυρίως τα φωτοβολταϊκά. Σύνταξη ολοκληρωμένου προγράμματος για την είσοδο της χώρας στην εποχή του υδρογόνου. Σύνδεση των επενδύσεων με τα νέα οικονομικά εργαλεία (π.χ. Χρηματοδότηση Τρίτων) και με τις δυνατότητες του χρηματοπιστωτικού τομέα.
- ο Στροφή προς την **οικολογική και ανταγωνιστική γεωργία**. Ενίσχυση των καλλιεργειών με καινοτομικά προϊόντα (π.χ. παραγωγή υποκατάστατων του πετρελαίου) και προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας. Προώθηση της Μεσογειακής γεωργίας και της Μεσογειακής διατροφής (ιδιαίτερα στον τουρισμό). Διασφάλιση της υψηλής ποιότητας των εξαγόμενων προϊόντων και μείωση της κατανάλωσης βιομηχανοποιημένων και τυποποιημένων τροφών (μείωση του διατροφικού ρίσκου). Υποστήριξη της βιολογικής γεωργίας, ιδιαίτερα της αμπελοργίας και της ελαιοπαραγωγής ή/και των κλάδων που προορίζονται για εξαγωγές. Στήριξη όλων των πρωτοβουλιών για την αποσύνδεση των επιδοτήσεων της ΚΑΠ από τον όγκο της παραγωγής και ενίσχυση της ποιοτικής, ανταγωνιστικής και φιλικής προς το περιβάλλον γεωργίας. Αναβάθμιση του γεωργικού επαγγέλματος και διαμόρφωση ενός νέου ελκυστικού (ιδιαίτερα για τους νέους) μοντέλου για την αγροτική ζωή.
- ο Σύνταξη, σε συνεργασία με τις επιχειρήσεις, ενός ολοκληρωμένου και μακροπρόθεσμου σχεδίου για την **τεχνολογική ανάπτυξη**. Άξονες αυτής της ανάπτυξης (που θα πρέπει να αντανακλάται και στο χώρο της παιδείας) θα πρέπει να είναι η κοινωνία της πληροφορίας, οι τηλεπικοινωνίες, οι τεχνολογίες των οπτικών ινών, οι ημιαγωγοί, η νανοτεχνολογία και η βιοτεχνολογία. Παράλληλος στόχος θα πρέπει να είναι η σταδιακή απεξάρτηση από ενεργοβόρες και περιβαλλοντικά δυσμενείς βιομηχανικές δραστηριότητες και η μετάβαση στην εποχή της «καθαφής τεχνολογίας» και παραγωγής, που στις σημερινές συνθήκες της αγοράς ικανοποιούν με τον καλύτερο τρόπο το τρίπτυχο «αειφορία-ανταγωνιστικότητα-απασχόληση». Όχημα για τη μετάβαση στη νέα εποχή θα πρέπει να γίνουν οι ΜΜΕ αλλά και οι επιχειρήσεις του δημόσιου τομέα. Στην κατεύθυνση αυτή μπορεί να αξιοποιηθούν (εκτός από τις εισροές των διαρθρωτικών ταμείων) και αναξιοποίητα αντισταθμιστικά κεφάλαια των εξοπλιστικών προγραμμάτων.
- ο Ο **τουρισμός** είναι και θα παραμείνει βασικός πυλώνας της οικονομίας και πηγή συμπληρωματικού εισοδήματος για μεγάλες κατηγορίες πληθυσμού. Όμως, η βιωσιμότητά του στο μέλλον ή/και η διεκδίκηση μεγαλύτερου μερίδιου από την αγορά, θα κριθεί από την ικανότητα του κράτους και των συντελεστών της τουριστικής βιομηχανίας, να ανταποκριθούν στις νέες απαιτήσεις. Ο τουρισμός της νέας εποχής απαιτεί υψηλή ποιότητα υπηρεσιών, διεύρυνση της τουριστικής περιόδου, υποδομές για εναλλακτικό – επαγγελματικό – αθλητικό κτλ τουρισμό και σύνδεσή του με τις αξίες και τα χαρακτηριστικά της αειφορίας : προστασία του τοπίου, ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, σύνδεση με μορφές αειφορικής παραγωγής στον πρωτογενή τομέα. Ο ορεινός/οικολογικός τουρισμός που τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει εντυπωσιακή εξέλιξη, μπορεί να γίνει το ζωντανό παράδειγμα και να επεκταθεί, κατ' αρχάς στον υπόλοιπο αγροτικό χώρο και στη συνέχεια στον νησιωτικό ή παράκτιο τουρισμό.

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ. Ο οικολογικός εκσυγχρονισμός της οικονομίας εγγυάται την ταυτόχρονη προστασία του περιβάλλοντος και την αύξηση της απασχόλησης. Η πρόταση αυτή ήδη κάνει τη διαδρομή της σε ορισμένες Ευρωπαϊκές χώρες και έχει συνδεθεί με το ζήτημα της ενσωμάτωσης του εξωτερικού κόστους στις τιμές των προϊόντων και υπηρεσιών, καθώς και με το ζήτημα της φορολογικής μεταρρύθμισης. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η παραγωγικότητα της εργασίας έχει τριπλασιαστεί περίπου κατά το διάστημα 1950 –2000, ενώ η παραγωγικότητα της ενέργειας και των πρώτων υλών έχει ελάχιστα αυξηθεί, βασική ιδέα της πρότασης αποτελεί η μείωση του κόστους εργασίας (στην Ελλάδα οι επιβαρύνσεις στην εργασία αποτελούν το 70% των φορολογικών εσόδων) και η αντίστοιχη αύξηση της φορολογίας των μη ανανεώσιμων πόρων.

Στην ίδια γραμμή κινούνται και οι προτάσεις για σύνδεση της επιχειρηματικότητας με την απασχόληση. Στη Γερμανία για παράδειγμα έχει προταθεί από τους Πράσινους η σύνδεση της ευνοϊκής δανειοδότησης των ΜΜΕ με την πρόσληψη ανέργων (100.000 € δάνειο με επιδοτούμενο επιτόκιο για κάθε θέση απασχόλησης). Κατά τον ίδιο τρόπο μπορεί να υποστηριχθεί η απασχόληση στο σπίτι (βοήθεια στην οικιακή εργασία, φύλαξη παιδιών, μέριμνα ηλικιωμένων κτλ.) με φορολογικές απαλλαγές και, αντίστοιχα, αύξηση της φορολογίας των υψηλών εισοδημάτων.

Ιδιαίτερα θετικά αποτελέσματα μπορεί να έχει η ενίσχυση των δυνατοτήτων της αυτοαπασχόλησης. Η αυτο-απασχόληση πρέπει να αποτελέσει βασικό άξονα της νέας εργασιακής πολιτικής (και πέραν των προγραμμάτων του ΚΠΣ) και να συνδεθεί με ένα διαρκές πρόγραμμα κινήτρων, διευκολύνσεων, πληροφόρησης και αρχικών ενισχύσεων. Σημαντική επίσης μπορεί να είναι η συνεισφορά της ζήτησης για εργαζόμενους σε εναλλακτικές μορφές οικονομίας, όπως είναι οι ΜΚΟ, η κοινωνική αλληλεγγύη, η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και ο πολιτισμός. Οι περισσότερες από τις δραστηριότητες αυτές, μετά από ένα αρχικό στάδιο μπορεί να είναι αυτοχρηματοδοτούμενες.

Ένα από τα δομικά προβλήματα του σημερινού συστήματος εργασίας είναι η αναντιστοιχία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης. Πολλοί σύγχρονοι τομείς της οικονομίας (π.χ. η ενέργεια και η προστασία του περιβάλλοντος) ενώ έχουν σημαντικές δυνατότητες απορρόφησης, δεν μπορούν να βρουν το κατάλληλο προσωπικό στην αγορά εργασίας. Με μια έννοια, οι τεχνολογικές, παραγωγικές και γενικά οι οικονομικές αλλαγές, προηγούνται των αλλαγών (ή των προσαρμογών) στα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, με αποτέλεσμα το σημαντικό σήμερα έλλειμμα σε ειδικευμένες θέσεις εργασίας. Μία θεσμική αλλαγή προς αυτή την κατεύθυνση θα ήταν η δημιουργία Γενικών Διευθύνσεων Απασχόλησης σε όλα τα παραγωγικά υπουργεία (συμπεριλαμβανομένου και του ΥΠΕΧΩΔΕ).

Σημαντική τέλος παράμετρος της νέας εργασιακής πολιτικής θα πρέπει να είναι η βελτίωση των συνθηκών εργασίας, η μείωση των περιβαλλοντικών επιβαρύνσεων (μεταξύ των οποίων και το στρες) και η αύξηση της ασφάλειας, ιδιαίτερα στα «επικίνδυνα» επαγγέλματα. Το εργασιακό περιβάλλον έχει γενικά υποτιμηθεί, τόσο ως προς τις επιπτώσεις στην υγεία, όσο και ως προς τις επιπτώσεις στην παραγωγικότητα.

ΕΙΔΙΚΟΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ:

ΚΑΘΟΔΗΓΗΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ. Οι νέες αρχές που διέπουν το Ευρωπαϊκό Δίκαιο (αλλά και το Ευρωπαϊκό Κεκτημένο) στο τομέα του περιβάλλοντος είναι καιρός να αναδειχθούν τόσο στο εθνικό δίκαιο όσο και στις ποικίλες πολιτικές πρακτικές. Η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» δίνει τη δυνατότητα για την ενσωμάτωση του περιβαλλοντικού κόστους στην παραγωγική διαδικασία. Αντίθετα, το δικαίωμα μας σύστημα, σε ότι αφορά την προστασία του περιβάλλοντος, βασίζεται στην ξεπερασμένη λογική της επιβολής προστίμων στους παραβάτες των νόμων, πρόστιμα που ουδέποτε εισπράττονται. Η αρχή της «απόληψης» θα μπορούσε επίσης να αποτελέσει το υπόβαθρο για την αντιμετώπιση καινοφανών κινδύνων, όπως αυτών που συνδέονται με την αγροτο-διατροφική βιομηχανία και τις σύγχρονες τεχνολογίες (π.χ. εκπομπή ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας). Αντίθετα, το σημερινό σύστημα νόμων και πολιτικής βασίζεται στην ξεπερασμένη έννοια των «ορίων» και της «αποδεδειγμένης βλάβης». Συναφώς θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η βελτίωση της οργάνωσης του κράτους έναντι φυσικών καταστροφών, η εξασφάλιση της ανθεκτικότητας των πόλεων (resilient cities) και η άρση της τρωτότητας των πόλεων, στοιχείο που ενισχύεται από τις ανισότητες, τη δυσμενή θέση περιθωριοποιημένων κοινωνικών ομάδων και την έλλειψη δικτύων αλληλεγγύης και δομών για συμμετοχική λήψη αποφάσεων στη μικροκλίμακα.

Τέλος, η αρχή της «ενσωμάτωσης του περιβάλλοντος στις άλλες πολιτικές» που συνιστά ακρογωνιαίο λίθο της κοινής Ευρωπαϊκής πολιτικής (βλέπε και 6^ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον) εισάγοντας την έννοια του περιβαλλοντικού σχεδιασμού σε όλους τους τομείς της οικονομίας και η θέσπιση ποσοτικοποιημένων στόχων (δείκτες) θα πρέπει να διαπνέει το σύνολο της κυβερνητικής και κρατικής πολιτικής.

ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ. Οι αντιπαραθέσεις για το δάσος και τις χρήσεις γης μέσα και γύρω απ' αυτό, τα τελευταία χρόνια δεν ήταν πάντα γόνιμες. Αντίθετα ευνόησαν την αυθαρεσία και είχαν σημαντικά πολιτικά παρεπόμενα. Η απρόσφορη προσπάθειες για τις

συνταγματικές και νομοθετικές ερμηνείες της έννοιας του δάσους, απλώς απέφευγαν να θέσουν το ουσιαστικό ζήτημα που είναι η διαχείριση του χώρου. Η διαχείριση δεν παραπέμπει μόνο σε μια πολλαπλότητα επιλογών, αλλά και στην άρση της διάκρισης των στοιχείων του χώρου σε δάσος από τη μια μεριά και οικόπεδα από την άλλη. Ο χώρος είναι ενιαίος. Συνιστά ένα φυσικό συνεχές με διάφορους βαθμούς φυσικότητας. Περιλαμβάνει παρθένες περιοχές, αλλά και περιοχές με έντονη ή κυρίαρχη την παρουσία του ανθρώπου. Περιλαμβάνει δάση, δασικές εκτάσεις, λιβάδια, φρυγανότοποι, ερήμους, γεωλογικούς σχηματισμούς, υγροτόπους, λίμνες, ποτάμια, μικτά αγροτο-φυσικά συστήματα, βραχώδεις και μη ακτές, τοπία, αρχαιολογικούς χώρους, αστικά και περιαστικά σύνολα, οικισμούς, γεωργικές εκτάσεις. Περιλαμβάνει ακόμη τα νησιωτικά συστήματα και το θαλάσσιο περιβάλλον.

Αυτόν τον χώρο πρέπει να διαχειριστούμε. Με κανόνες, με καθορισμό ζωνών βιομηχανικής-οικιστικής και τουριστικής ανάπτυξης, με οικολογικούς περιορισμούς αλλά και προσδιορισμό δυνατοτήτων εναλλακτικής ανάπτυξης στις οικολογικά και μορφολογικά αξιόλογες περιοχές. Μία τέτοια θεώρηση δεν απομονώνει το δάσος ούτε τους λοιπούς οικολογικούς θύλακες από τον υπόλοιπο «αναλώσιμο» μέχρι σήμερα χώρο, αλλά εισάγει την έννοια και την πολιτική της κλιμακούμενης προστασίας και της ελεγχόμενης ανάπτυξης στο σύνολο της επικράτειας. Μία τέτοια θεώρηση καθιστά την περιβαλλοντική συνιστώσα συστατικό στοιχείο της πολιτικής γης και αναγορεύει την χωροταξία σε μείζον εργαλείο για την εφαρμογή της. Αντίθετα, η εμμονή στη σύνδεση ή και την ταύτιση της χωροταξίας με την πολεοδομία και την «οικιστική» διαγωνίζει μια παράδοση που ταυτίζει τον αδόμητο χώρο με τα εκτός σχεδίου ακίνητα και την γεωργική γη με τα αγροτεμάχια, παραγνωρίζοντας και περιθωριοποιώντας όλες τις άλλες αξίες και δυνατότητες, μεταξύ των οποίων και την απουσία κάθε σχεδίου «αξιοποίησης». Συμπερασματικά, απαιτείται η αποφασιστική προώθηση ενός ολοκληρωμένου σχεδίου για καθορισμό χρήσεων γης και ζωνών προστασίας σε όλα τα επίπεδα (εθνικό, περιφερειακό, τοπικό) με επιστημονική επάρκεια, με αποφασιστικότητα, αλλά και ανοικτό διάλογο, διαφάνεια, και τη μέγιστη δυνατή συμμετοχή κατοίκων, εργαζομένων και μη κυβερνητικών οργανώσεων.

ΥΠΕΧΩΔΕ. Μια σύγχρονη προσέγγιση, η οποία έχει καθυστερήσει για λόγους που συνδέονται αποκλειστικά με τις ενδοκυβερνητικές και ενδοκρατικές ισορροπίες, επιβάλλει την απαγκίστρωση του Υπ. Περιβάλλοντος από το Υπ. Δημοσίων Έργων και τη μετατροπή του σε ένα πραγματικά επιτελικό οργανισμό που θα ενσωματώνει, όχι μόνο τις επιταγές της αειφορίας, αλλά και θα επιτελεί απρόσκοπτα το έργο του έξω από ακατάλληλους και απρόσφορους εναγκαλισμούς. Ήδη, σε αρκετές Ευρωπαϊκές χώρες (Γερμανία, Γαλλία, Αυστρία, Δανία) η προσέγγιση αυτή αποτελεί πραγματικότητα. Η προεκλογική περίοδος την οποία διανύουμε, είναι ο κατάλληλος χρόνος για το άνοιγμα ενός ευρύτερου διαλόγου πάνω στο θέμα, με τη συμμετοχή των κομμάτων, των μη κυβερνητικών οργανώσεων και των στελεχών της Δημόσιας Διοίκησης. Στο επίπεδο της κοινωνίας και της επιστήμης, η κατάσταση έχει ωριμάσει προ πολλού. Δε μένει παρά μια θαρραλέα πρωτοβουλία που θα επισπεύσει έναν έτσι κι αλλιώς αναπόφευκτο εκσυγχρονισμό.

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ. Για μια πολύ μεγάλη περίοδο και κυρίως μεταπολεμικά, η δημιουργία πυκνού και εκτεταμένου δικτύου οδικών μεταφορών θεωρήθηκε ως το υπ. Αριθ. 1 εργαλείο για την άρση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων, τη σύνδεση με τις ξένες αγορές και τη διευκόλυνση της κινητικότητας (και επομένως της οικονομικής ανάπτυξης). Το μοντέλο αυτό φτάνει σήμερα τα όριά του. Το πυκνό δίκτυο δρόμων (πέραν των θετικών του πλευρών) έχει σοβαρότατες περιβαλλοντικές επιπτώσεις: διακοπή της συνέχειας των βιοτόπων, αλλοίωση του τοπίου, αύξηση των εκπομπών (λόγω της προσέλευσης και νέων αυτοκινήτων). Η νέα εποχή θα πρέπει να θέσει όρια στη διαρκή επέκταση των αυτοκινητοδρόμων και να αναπροσανατολίσει τις προτεραιότητες (και τις χρηματοδοτήσεις) σε όφελος των Μέσων Σταθερής Τροχιάς, καθώς, είναι τελικά και πιο οικονομικά, λαμβάνοντας υπόψη το κόστος ανά μεταφερόμενο επιβάτη, ή συνυπολογίζοντας το συνολικό κόστος (περιβαλλοντικό και ενεργειακό). Το τρένο, ο προαστιακός σιδηρόδρομος, το τραμ και το μετρό πρέπει να είναι τα βασικά μέσα για την επίτευξη της αειφορικότητας, αλλά και επί μέρους περιβαλλοντικών στόχων, ιδιαίτερα στις πόλεις.

ΚΤΙΡΙΑΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ. Η Ελλάδα έχει τον μεγαλύτερο δείκτη ιδιοκτησίας ακινήτων στην ΕΕ (κατοικίες ανά κάτοικο), τον μεγαλύτερο αριθμό αθαρρέτων και την χειρότερη ποιότητα στις κατασκευές. Είναι λοιπόν προφανές ότι απαιτείται μια αναθεωρημένη στρατηγική που να προκρίνει την ποιότητα σε βάρος της ποσότητας, την επιβράβευση της νομιμότητας και τη δημιουργία κινήτρων (οικονομικών και ιδεολογικών) για την τήρηση και τη βελτίωση των κτιριοδομικών κανονισμών.

Η ορθολογική χρήση της ενέργειας στον κτιριακό τομέα πρέπει να γίνει κεντρικός στόχος της επόμενης δεκαετίας, σε συνδυασμό με τη βελτίωση όλων των περιβαλλοντικών επιδόσεων των κτιρίων. Αυτό θα συμβάλει στην εξοικονόμηση πόρων σε συλλογικό και ατομικό επίπεδο, τη μείωση της ρύπανσης, τη δημιουργία καλύτερων συνθηκών διαβίωσης και την ανάδυση νέων αγορών και τεχνολογιών στην κατηγορία της «οικολογικής δόμησης». Η αναπροσαρμογή αυτή θα βοηθήσει σημαντικά και τον τομέα της απασχόλησης καθώς θα δημιουργηθούν νέες ευκαιρίες και νέες ειδικότητες. Η στρατηγική της οικολογικής-αειφορικής δόμησης περιλαμβάνει και τη συντήρηση – αναβάθμιση του υπάρχοντος κτιριακού δυναμικού (ιδιαίτερα των κτιρίων αρχιτεκτονικού και πολιτισμικού ενδιαφέροντος). Ο τομέας αυτός δημιουργεί πολλαπλάσιες θέσεις εργασίας, απ’ ότι τα νέα κτίρια.

ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΒΑΣΕΝΧΟΒΕΝ, Καθηγητής Ε.Μ. Πολυτεχνείου

ΣΠΥΡΟΣ ΔΑΝΕΛΛΗΣ, Δήμαρχος Χερσονήσου Κρήτης

ΗΛΙΑΣ ΕΥΘΥΜΙΟΠΟΥΛΟΣ, τ. Υφυπουργός ΠΕΧΩΔΕ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΖΗΣΗΣ, Συντονιστική Γραμματεία Πανελληνίου Δικτύου Οικολογικών
Οργανώσεων

ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΘΕΟΧΑΡΗ, δρ Περιβαλλοντολόγος, Πολ.-Μηχ.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΚΙΡΚΙΤΣΟΣ, δρ Περιβαλλοντολόγος, Οικολογική Εταιρεία
Ανακύκλωσης

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ, Δ/ντής Περιβάλλοντος Αθήνα 2004

ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΜΑΡΑΒΕΓΙΑΣ, Καθηγητής Παν/μίου Αθηνών, Πρόεδρος του
ΕΘΙΑΓΕ

ΑΛΕΚΑ ΜΕΛΙΑΔΟΥ, δρ Περιβαλλοντολόγος

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΔΙΝΟΣ, Πρόεδρος του ΕΚΠΑΑ

ΝΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ, Αρχιτέκτων

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, Καθηγητής Παν/μίου Θεσσαλίας, Πρόεδρος Τμήματος
Χωροταξίας

ΠΑΝΟΣ ΠΛΑΓΙΑΝΝΑΚΟΣ, Msc Περιβαλλοντολόγος, Δ/νων Σύμβ. SPEC A.E.

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΣΑΒΒΑΚΗΣ, Καθηγητής Παν/μίου Κρήτης, Πρόεδρος ΕΟΦ

ΜΑΝΘΟΣ ΣΑΝΤΑΜΟΥΡΗΣ, Αναπληρωτής Καθηγητής Παν/μίου Αθηνών, Επικεφαλής
Εργαστηρίου Φυσικής Περιβάλλοντος

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΣΑΡΗΓΙΑΝΝΗΣ, Προϊστάμενος Τμήματος, Υπεύθυνος Αξιολόγησης Χημικών
Προϊόντων στην ΕΕ (JRC-ISPRA)